

*Товарков Олександр Олександрович,
Національний університет “Острозька академія”*

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕКСТУ ЯК МОВНОЇ КАТЕГОРІЇ

Ключові слова: текст, електронний текст, нелітературний текст, твір, дані, текстові дані, інформація, текстовий файл, текстовий формат, кодування, кодова сторінка, керуючі символи.

Ми живемо у постіндустріальному суспільстві, якому все частіше додають означення, чи навіть нового визначення, – “інформаційне”. Інформація стала одним із найцінніших об’єктів людських взаємовідносин і вирішальним фактором нашого існування, зокрема французький соціолог А. Турен стверджує, що в сучасному суспільстві соціальна стратифікація відбувається не за ставленням до власності, не за престижем, владою, етносом, а за доступом до інформації. Тому не дивно, що актуальними дисциплінами сьогодні є теорія інформації, кібернетика, когнітивістика, семіотика, психолінгвістика. Змінилось і розуміння мовознавчої науки. Лінгвістика збагатилась новими ідеями, методиками, з’явилося багато нових течій, що поєднують здобутки мовознавства та інших наук. Такий інтегративний підхід дає можливість досліджувати мовний матеріал на якісно новому рівні.

Майже усі предмети, створені людиною, містять текст (написи, позначки, маркування, дата і місце виготовлення, строк придатності), ми живемо в інформаційному суспільстві, яке просто не може існувати без інформації і текст є одним із найзручніших та найбільш універсальних засобів передачі інформації. За останнє сторіччя текст, торуючи шлях у різних сферах людської діяльності, під впливом багатьох різних чинників зазнав змін, набув нових властивостей та функцій, що дозволяє говорити про еволюцію тексту.

Як об’єктом досліджень вчені почали цікавитись текстом на початку ХХст., вагомий внесок у розвиток теорії тексту зробили О. О.

Потебня, М. М. Бахтін, І. Р. Гальперін, Л. В. Щерба, В. В. Виноградов, Н. Д. Арутюнова. А проблеми художнього сприйняття творів мистецтва слова досліджували вчені О. С. Кубрякова, Ю. С. Степанов, Ю. Н. Караулов, Р. М. Фрумкіна, Т. В. Булігіна в російсько-українській лінгвістиці, та Ж. Факоньє, М. Тернер, Дж. Лакофф і М. Джонсон в зарубіжній (англомовній) лінгвістиці.

Актуальність нашого дослідження пояснюється посиленою інформатизацією сучасного життя, в якому текст як універсальний засіб передачі інформації відіграє ключову роль. На перший погляд може здатись, що наша робота більше навіть стосується теорії інформації, але це не зовсім так. Ми обрали об’єктом нашого дослідження саме текст, тому що філолог, вивчаючи мову, дуже часто працює саме з текстом, нехай то літературознавець, лінгвіст, перекладач – фахівець філологічного спрямування в основному працює з текстом, а оскільки нас цікавить практичний, прагматичний аспект вивчення мови, тому не дивно, що ми обрали об’єктом вивчення текст. Адже текст є середовищем, завдяки якому відбувається комунікація (людина-людина, людина-машина), а також засобом обробки та зберігання інформації. На нашу думку, сучасний філолог в час, коли активно розвивається прикладна та комп’ютерна лінгвістика, і коли тотальна інформатизація диктує потребу вмілого користування інформацією та даними, просто зобов’язаний хоча б мати уявлення про електронний текст.

Метою нашої наукової роботи є дослідження еволюції тексту в період від поч. ХХ ст. і до сьогодні, з’ясування причин і наслідків, та здійснення аргументації цього процесу. Досягнення поставленої мети передбачає виконання кола завдань: дослідження етимології слова текст та експлікації цього поняття; визначення місця тексту в сучасному інформаційному процесі; аналіз літературного друкованого та електронного текстів та порівняння їх особливостей. Актуальність нашого дослідження пояснюється посиленою інформатизацією сучасного життя, в якому текст як універсальний засіб передачі інформації відіграє ключову роль, а інтегративний підхід у наукових дослідженнях сприяє появі таких дисциплін, як прикладна та комп’ютерна лінгвістика. Новизна роботи полягає в тому, що ми розглядаємо трансформацію тексту як явища суто мовного в явище науки про інформацію, подаємо дещо нове тлумачення поняття текст, порівнюємо літературний друкований текст із електронним

текстом, даємо власну класифікацію різновидів тексту. Матеріалом дослідження став літературний текст (текст пісні К. Тейлора “Крізь скло” та електронний текст (HTML-код, RTF-код), а також інші зразки нелітературного тексту. Об’єктом дослідження виступає еволюція тексту. Предметом дослідження є текст в сучасному інформаційному процесі. Основним методом дослідження є описовий метод, метод комплексного аналізу, метод порівняння. Наше дослідження має першочергову практичну й теоретичну цінність для мовознавців та усіх, хто цікавиться текстом. Особлива увага приділяється дослідженню електронного тексту як незалежного різновиду тексту та виявленню його особливостей. Наукова робота складається зі вступу, основної частини, яка охоплює три розділи (теоретичні та практичний), висновків, списку використаних джерел.